

VIHARNIK

LETNIK XXXIV – APRIL 2009, ŠT. 2
ISSN 1318-9484

Robanov kot – v deželo je prišla pomlad.

- **Občni zbor društva**
- **Sprememba telefonske številke za prijavo na tri izlete**
- **Nova spletna stran društva**
- **Naši člani poročajo s štirih izletov**

Vsebina:

OBČNI ZBOR DRUŠTVA	1
URESNIČEVANJE PLANA IZLETOV	
<i>v prvem štirimesečnem obdobju</i>	2
POPRAVEK TELEFONSKE ŠTEVILKE pri izletih	
<i>ki jih bo vodila Helena Tepina</i>	2
NOVA SPLETNA STRAN PD VIHARNIK	3
V SPOMIN NADI MLAČ	3
PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV o opravljenih pohodih in izletih	
SVETA TROJICA NAD PIVKO	5
PO ISTRI	7
GLINŠČICA	9
GLAGOLJAŠKA POT	11
NARAVOVARSTVENI KOTIČEK - Velikonočnica	16
UTRINEK IZ NARAVE	16

Izdaja Planinsko društvo Viharnik, Gregorčičeva 20, Ljubljana.

Pošiljanje člankov in drugih prispevkov: Nevenka Kanduč, Pot v Čeželj 2, 1231 Ljubljana - Črnuče,
e- pošta: nevenka.kanduc@gmail.com

Uredila: Nevenka Kanduč, lektorirala: Alenka Malešič

Članarino lahko poravnate pri g. Mariju Geču vsak delavnik med 12. in 15. uro, in sicer po predhodnem telefonskem dogovoru z njim na tel. št. 01/ 478 97 22

OBČNI ZBOR DRUŠTVA

Letošnji občni zbor društva PD Viharnik je bil dne 27.2.2009. Predsednica društva Anica Popovič je s pozdravnim govorom nagovorila vse prisotne člane društva. Nato je predstavila potek zbora ter predlagala člane verifikacijske komisije.

Občni zbor se je nadaljeval s slikovno predstavitev dela v okviru projekta Mladi Viharnik, ki ga je predstavila Nina Podlesnik. Vodnik Borut Vukovič je predstavil nekaj najbolj zanimivih posnetkov z naših izletov v lanskem letu. Predstavitev popotovanja po Islandiji pa je zaradi premalo časa žal odpadla.

Delovno predsedstvo na občnem zboru: Milka Zupan, Anton Doma in Marija Škorjak.

Predsednica verifikacijske komisije Ema Miklavič je poročala, da je na zboru prisotnih 67 članov, kar je bilo dovolj za veljavno odločanje.

V delovno predsedstvo so bili izvoljeni Anton Doma kot predsednik in članici Marija Škorjak ter Milka Zupan.

O delu društva je najprej poročala predsednica društva in poudarila, da bo eden izmed pomembnejših sklepov, o katerem se bo odločalo na zboru, prispevek za gradnjo novega planinskega muzeja v Mojstrani ter odločanje glede prispevka udeležencev izletov v višini 2 € za samo društvo.

Tudi ostali člani upravnega odbora so na kratko podali poročila, o katerih so se člani lahko natančneje seznanili iz samega

gradiva, ki je bilo posredovano ob sklicu zbora.

Ne glede na navedeno velja poudariti, da je imelo društvo v letu 2008 za 557 € več prihodkov, kot pa so znašali odhodki, torej da je poslovalo pozitivno.

Od načrtovanih 54 izletov je bilo izpeljanih 29 izletov, medtem ko je 25 izletov odpadlo, predvsem zaradi slabega vremena in posledično temu premalo prijavljenih članov na izlete. V okviru Mladega Viharnika je bilo izpeljanih vseh 14 načrtovanih izletov, najmlajši planinci pa so imeli 3 izlete. Zelo uspešni so bili planinci iz sekcije v Tacnu, ki so izpeljali kar 58 izletov.

V okviru javne razprave glede prispevka o izgradnji novega planinskega muzeja je bilo največ različnih predlogov in mnenj o tem, kako upoštevati število članov društva, saj se je le-to v zadnjem letu nekoliko zmanjšalo, po pogodbi z ustanovo, ki skrbi za izgradnjo muzeja, pa bi morali upoštevati stanje članov društva konec leta 2007, ko smo imeli 242 članov.

Podajanje poročila o opravljenih izletih v preteklem letu s strani predstavnika enote Tacen.

Glede vplačevanja prispevka po 2 € od vsakokratnega izleta, in sicer za same potrebe društva, je bila tudi zanimiva razprava, v kateri pa so se člani večinoma nagibali k temu, da bi ohranili prispevek v nezmanjšani višini, saj je donacij vedno manj, ne ve pa se tudi, kakšen bo priliv sredstev od dela dohodnine, ki smo jo člani lahko s posebno izjavo namenili za naše društvo.

Po koncu razprave so bili sprejeti naslednji sklepi:

- **Občini zbor je sprejel poročila o delu Upravnega odbora, kakor tudi**

poročilo nadzornega odbora, odsekov skupin in sekcij za leto 2008.

- Za Slovenski planinski muzej v Mojstrani društvo sklene pogodbo z ustanovo Avgusta Delavca v taki obliki, kot jo je ustanova predlagala, člani PD Viharnik pa bodo prispevali po 3 €, in sicer letno po 1 € ob vsakokratnem plačilu članarine v obdobju 2009 – 2011.
- Udeleženci izletov bodo tudi v bodoče še prispevali po 2 € za potrebe samega društva.

V nadaljevanju je bila obravnavana razširjena točka dnevnega reda glede spremembe Pravilnika o priznanjih PD Viharnik. Po dosedanjem pravilniku je lahko član društva z najmanj 15-letno udeležbo ob dopolnjenem življenjskem jubileju 70, 80 ali 90 let prejel spominsko plaketo le enkrat. Na občnem zboru pa je bilo besedilo ustrezno preoblikovano, tako da se glasi:

Udeleženci občnega zbora so z zanimanjem spremljali javno razpravo.

»Spominska plaketa Planinskega društva Viharnik se podeljuje članom društva, ki najmanj petnajst let delujejo v društvu in so v koledarskem letu pred rednim občnim zborom dosegli življenjski jubilej, za vsakih 10 let, začenši s 70. letom starosti in naprej«.

V nadaljevanju občnega zbora je bil potrjen Plan izletov za leto 2009 ter sprejet finančni plan društva.

Nazadnje je predsednica društva podelila priznanje planincu Matiji Žgajnarju za življenjski jubilej, in sicer 80-letnico.

Uradni del občnega zbora je bil končan malo po dvajseti uri. Po končanem

uradnem delu občnega zbora je sledilo tradicionalno druženje.

Urednica

Vir: zapisnik občnega zbora

URESNIČEVANJE PLANA IZLETOV V PRVEM ŠTIRIMESEČNEM OBDOBJU

Poročilo o opravljenih izletih v letu 2009 do 11. aprila:

Izvedba izletov v letošnjem letu je kar uspešna. Večina izletov je bila izvedena. Odpadli so le izleti na Planino nad Vrhniko, Tošč in Snežnik. Uspešno pa so bili izvedeni vsi ostali izleti: Sv. Lovrenc, Poldanovec, Po Istri, Jurčičev pohod, Glinščica, Grosser Speikoffel, Porezen, Kokoš, Glagoljaška pot, namesto izleta na Suho ruševje pa smo šli na Lipanco in Mrežce. Tudi udeležba na nekaterih izletih je bila lepa, v Istro je šlo na izlet celo 50 udeležencev. Uspešno sta bila izvedena tudi oba planirana turna smuka.

V prihodnje je planiranih še več lepih izletov: Veliki Draški vrh, Rezija, Ljubljansko barje, Tolsti vrh, Virnikov Grintovec, Sabotin, Svinjak.

Ne pozabite pa na izlete, za katere se je potrebno vnaprej prijaviti. To pa so izleti na Grossglockner in Gran Paradiso, prijave in informacije pa dobite pri vodniku Binetu Mlaču.

Grega Rihar

POPRAVEK TELEFONSKE ŠTEVILKE PRI IZLETIH, KI JIH BO VODILA HELENA TEPINA

Spoštovani člani PD Viharnik

Takoj ko smo odposlali gradivo za občni zbor, v katerem je bil objavljen tudi Program izletov za obdobje marec 2009 - februar 2010, se je oglasila naša članica

Helena Tepina in nam sporočila, da je pri treh izletih, ki jih bo vodila, napačno navedena njena telefonska številka.

Očitno se je pri pripravi programa zgodila neljuba napaka, za katero se iskreno opravičujemo.

Telefonska številka, na katero se boste prijavili Heleni Tepina za njene tri izlete, ki jih bo vodila, se PRAVILNO GLASI: 040 294 161.

Na navedeno telefonsko številko se boste prijavili za izlete:

- **Ljubljansko barje, dne 23. maja,**
- **Velika in Mala Plešivica, dne 17. oktobra, ter**
- **izlet v neznano, dne 14. novembra.**

Svetujemo vam, da pravilno telefonsko številko čim prej vnesete tudi v sam program izletov, da boste ob prijavi razpolagali s pravilno številko.

Uredniški odbor

NOVA SPLETNA STRAN PD VIHARNIK

PD Viharnik ima novo spletno stran. Naslov je še vedno isti: <http://www.drustvo-pdviharnik.si>.

Na strani je kar nekaj novosti:

Fotogalerija: v fotogalerijo lahko od sedaj sami vnašate slike, dodate komentarje k slikam in celotnemu izletu.

Na voljo je tudi nekaj iger oz. kvizov, kjer lahko preizkušate svoje znanje. Lahko ugibate višine, ugotavljate, kaj je posneto na sliki, lahko ugotavljate, katera gora se bo prikazala pod skrito sliko, in odgovarjate na vprašanja v kvizu. Igre so še v nastajanju, tako da bo v prihodnje vsebina še nekoliko širša.

Od sedaj se lahko registrirate kot uporabnik strani. Registrira se lahko kdorkoli, ne glede na to, ali je član PD Viharnik ali ne.

Prednosti registracije:

- možnost obveščanja o izletih ter

drugih pomembnih stvareh po elektronski pošti,

- vnos fotogalerije brez, potrdila za prikaz,
- možnost kasnejšega urejanja svojih fotogalerij,
- po igranju iger ali kvizov se rezultat zapiše v bazo podatkov.

Registrirani uporabniki lahko tudi urejajo svoj profil. V nastavitvah profila lahko tudi nastavite, katere novice želite prejemati enkrat tedensko po elektronski pošti.

Možno je, da se še kje pojavi kaka napaka. Vsa vprašanja oziroma napake pa lahko sporočite po elektronski pošti grega.rihar@siol.net.

Grega Rihar

V SPOMIN NADI MLAČ

Kot smo že v prejšnji številki glasila najavili, bomo v spomin na našo dobro vodnico Nado Mlač objavili nekaj spominov iz njenega bogatega dnevnika.

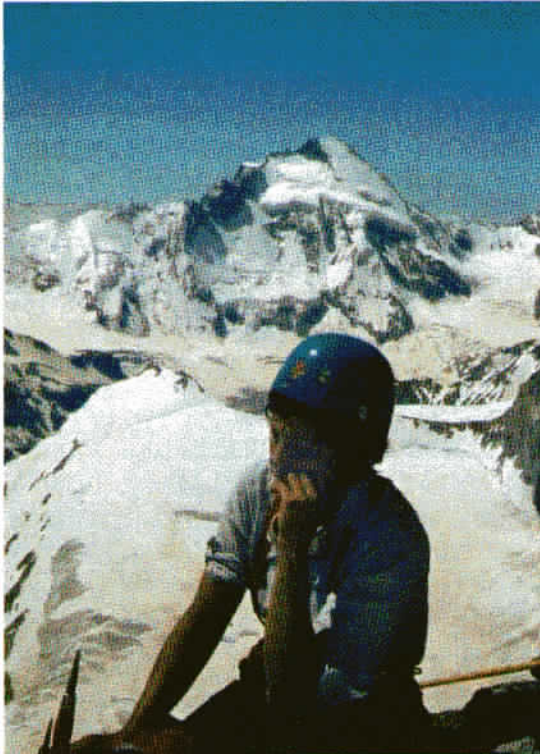
Uredniški odbor

GREBEN ŠTIRIH OSLOV V DENT BLANCHE 4356 m, švicarske Alpe

(Povzetek 12 strani dolgega članka iz Nacinega dnevnika)

»V vodniku piše East-North-East Ridge (Viereselgrat, Arete des Quatre Anes). Po domače bi rekli greben štirih oslov. Zakaj greva prej v ta greben in ne na Matterhorn? Zato ker moraš nabrati nekaj alpskih izkušenj, se je glasil štur (kratek?) odgovor. Začelo pa se je takole: ob polnoči 27. julija (op. 1970) sva zapustila šotor nedaleč Črnega jezera pod vzhodnimi pobočji Matterhorna. Še v temi sva dosegla podzemno hidroelektrarno v Matterthalu (pod nogami se ves čas trese) in takoj brez počitka nadaljevala po ozki poti ob Tiefemattskem ledeniku proti koči Schonbiel (hut), do katere je (Bine pravi za prijatelje) nekaj več kot 12 km. Nahrbtnik je bil zelo težek in naramnice so me dodobra ožulile. Ob 3.30 zjutraj sva pri koči, iz katere odhajajo zadnje alpinistične

naveze. Ponekod daleč na ledeniku vidim drobne, premikajoče se lučke. Čarobno in kruto obenem. Žal ne najdeva gazi za prelaz (Bine vztrajno pravi sedlo) Dent Blanche in zato po blodnjaku stranskih moren in po majhnih snežiščih tavava kot dva norca; hodiva bolj po občutku, ki nama pravi, da greva prav.

Naca 28. julija 1970 pod vznožjem Pointe de Zinal (3720m).

Končno sva na prelazu, ki je podoben – prosto po Binetu - učbenišnemu sedelcu. Vidiš, draga moja, to je od a do ž sedlo! Kje se mu ljubi sploh govoriti? Mogočni vrh Matterhorna, njegova zahodna in severna stena, ki se dvigujeta iz bele razpokane ploskve še bolj mogočnega Tiefenmattskega ledenika, sta že ožarjeni s prvimi sončnimi žarki. Fantastični razgledi, kaj takega še nisem nikdar videla. To je torej to.

Spust na drugo stran sedelca poteka po strmih žlebu z dvomljivim snegom, saj se nama vdira do pasu. Molčim, a me grabi panika. Če potegne plaz.

Po eni uri živčnega sestopa sva končno na ledeniku Cornier. Opraviva se po predpisih alpinistov za skrajno resno hojo po ledeniku in začneva vijugati po varljivi snežni odeji. Skrite in odkrite ledeniške razpoke, povsod dvomljivi, vdirajoči se

sneg, nekaj tveganih lednih mostov nad zevajočimi razpokami in štiri ure kalvarije, dokler ne doseževa „Binetovega“ grebena. Pravzaprav je to greben dveh oslov. Tako seveda Naca! Sonce je že pripekalo, ko se v spodnjem delu grebena lotiva prvega raztežaja. Temu alpinisti rečejo kombinirana skala. Malo snega, malo ledu in bolj ali manj navpična, mestoma krušljiva skala. To, da plezam ves čas v derezah, je zame nekaj novega. Ne gre nama preveč hitro, ker me daje višina in sapa – Bine mi posmehljivo očita cigarete in pravi, da najhuje še pride. Zelo vzpodbudno.

Ob petih popoldne sva, ko sem že mislila, da bo trajalo ves teden, na stičišču z grebenom Ferpecle, vse okoli naju pa navpične in zasnežene prepadne skale. Ker se je nad nama naredila ogromna črna oblačna kapa, ki zakriva vršni greben, se Bine kratko in malo odloči za sestop po tem drugem grebenu. Tu ni markacij, tu ni nobene žive duše. So le velike višine in pošastna tišina, ki jo prekinjajo sunki vetra. Torej adijo moj prvi alpski širitisočak! Najdeva klin in zanko za spust. Sledi nekaj zoprnih spustov po zraku, potem pa neskončne ure plezanja navzdol. Bine me varuje od zgoraj in zato gre precej hitro. Roke imam čisto izlužene od snežnice, ustnice razpokane in boleče, peklijo me oči kljub dragim očalam (100 švicarskih frenkljev)... grebena pa noče in noče biti konec. Dela se že tema in prižgeva čelne svetilke.

Ura je 23., ko, hvala bogu, končno stojiva pri vstopu v greben Ferpecle. Kam naprej v tej trdi temi? Vse okoli naju je grozljivo in strašljivo. Bine predlaga, da poiščeva kakšno varno in položno mesto za bivakiranje. Zaradi neprebojne teme in nekega izpostavljenega snežnega grebena v Pointe Zinal in vse močnejšega vetra šele ob 3.30 zjutraj najdeva „bivakplac“ po njegovem okusu. Usedeva se na nahrbtnike in potegneva čezse bivak vrečo (napisala je celzak).

Ob petih zjutraj začne Bine z „zbujanjem“. Vse mišice in kosti me bolijo, vsa trda sem od mraza, saj je temperatura najmanj štiri stopinje pod ničlo. Skrbi me, ker pod rokavicami ne čutim prstov. Medtem Bine nastrga sneg v posodo in začne se neskončno dolgo topljenje. Čez pol ure mi ponudi neko mlačno, ogabno vodo, ki jo je pobarval s čajem iz hibiskusa. Kruh in

košček zaledenele pancete mi niti najmanj ne tekneto, za ovomaltine in ovsene kosmiče pa menda ni časa. Če sem iskrena, se mi ne gre naprej in najraje bi ostala, kar tukaj, kjer sva, da se vsaj odtajam in dobro naspim. Bine mi pojasni, da je pač tako na vsaki alpski turi in zato dva ali tri dni lahko le sanjava o topli postelji in dobro založeni mizi ali vrčku hladnega piva. Ne preostane drugega, da odrineva naprej.

Skica dostopa in sestopa na Dent Blanche. Na sliki je z rdečo barvo označen dostop, z rumeno barvo pa sestop.

Kar sem hotela, to zdaj imam. Povsod okoli naju dveh sneg, sneg, sneg. Do neke snežne vzpetine, za katero bi rekla, da je oddaljena 50 m, hodiva celo uro. Zdi se mi, da se mi blede od utrujenosti. Toda na ledeniku Durand imava nepopisno srečo, ker najdeva pravo pravcato človeško gaz. Še so dobri ljudje na svetu. Kušnila bi tistega neznanega tipa, ki jo je naredil. Bine sicer nima bogve kakšnega dobrega mnenja o švicarskih gorskih vodnikih (vse vidjo samo skozi frenklije), a jaz si v mislih vseeno pričaram Jamesa Bonda, ki me je rešil še enega trpljenja – neskončno dolge in silno nevarne hoje med ledeniškim razpokami.

Skratka, 35 ur pozneje sva spet pri šotoru ob Črnem jezeru. Veliko in nepozabno doživetje je za mano, četudi moj prvi alpski vzpon ni dobil pike na i. Ker ima Bine po enem mesecu Valiških Alp dovolj snega in ledu (pravi, da se ga je našrl), ga povabim na morje v Strunjan. Zgolj ugibam, na koga so se nanašale njegove zafrkantske besede: O sole mio![!]

Povzel : Bine Mlač

PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH

SVETA TROJICA NAD PIVKO - v deželi Martina Krpana

Sveta Trojica je čudovit hrib na obrobju Javornikov, ki se s svojimi 1123 m ponosno dviguje nad Pivško dolino. Na ta izlet smo se viharniki odpravili z Borutom 20. decembra 2008. V Tivoliju se nas je zbralo deset viharnikov skupaj z vodnikom. Ker se zadnje čase redkeje udeležujem naših izletov, sem bil vesel srečanja s starimi znanci. Tu so bili Meta in Franci, pa Majda, Tereza, malo mlajši Nevenka in Alenka. Celo moja sošolka Mara z zemljepisnih predavanj na tretji univerzi.

Po kratkem postanku na bencinskem servisu v Postojni smo kaj hitro prispeli do našega izhodišča Vlačna. Poimenovanje je povezano z vleko lesa iz gozdov pod Sv. Trojico. Zapustili smo topel kombi in se odpravili proti našemu cilju, katerega vrh se je belil pred nami. Po slabih dveh urah smo bili na cilju, zadnjo tretjino poti smo opravili v snegu. Vrhu so pravili domačini tudi Lonica, ker je vrh podoben veliki seneni kopici, ki ji pravijo domačini lonica.

Z vzponom proti vrhu smo imeli vedno lepši pogled na presihajoče Palško jezero, ki leži severno od naselja Palčje.

Odkar je bila na vrhu sezidana cerkev Sv. Trojice, gori ni nihče več rekel drugače kot Sv. Trojica. Na vrhu nas je prepihal mrzel veter, ki pa po mnenju domačina, ki se nam je pridružil na vrhu, ni bil nič posebnega. Rekel je, da je doživel že vse kaj hujšega. No kljub temu smo poiskali zavetje pri ruševinah cerkve, ki se nahajajo nekaj nižje.

V času, ko smo se okrepčali in prisluhnili Borutovim besedam o usodi cerkve, o tem več na koncu prispevka, je prihrumel tik pod vrh velik črn terenec. Mlajši par je izstopil, nekaj minut sta si ogledovala, nakar sta se odpeljala. Nevenka je zabeležila ta dogodek.

Na vrhu Svete Trojice smo naredili skupinski posnetek.

Z vrha se nam je nudil razgled na Javornike, Julijce in Dolomite. Že med potjo smo si ogledovali Palško in Petelinjsko jezero, ki sta bili v tem času polni vode. Po obveznem fotografiranju smo se odpravili našemu cilju naproti, Slovenski vasi.

Med sestopom smo srečali lovca, ki je na avto-prikolici vozil jabolka na krmišče. Z dovoljenjem lovca smo si tudi mi izbrali okusne sadeže.

Pred ponovno pozidano cerkvico Svete Trojice nad Pivko.

Bolj ko smo se spuščali niže, vse manj je bilo snega. Na poti in ob njej proti Petelinjskemu jezeru smo opazili kar precej patronov modre barve, ki jih vojaki, ki so na tem področju opravljali vojaško urjenje, niso pobrali. Po kratkem postanku in slikanju na bregu Petelinjskega jezera smo odhiteli do čebelarškega doma in se

odpeljali v Pivko. V gostilni Sušelj smo se okrepčali in se zadovoljni odpeljali proti domu.

Sedaj pa še nekaj zanimivosti o cerkvi. Kdaj so sezidali cerkev nekoliko nižje pod vrhom, ni znano, jo pa omenja že Valvasor v 17. stol., o tem priča tudi letnica 1672, ki je zapisana na enem od tamkajšnjih kamnov. Cerkev je spadala v slavensko župnijo. Zidana je bila iz domačega kamna iz kamnoloma pod Osojnico, kamenje pa so na vrh vozili z volovsko vprego. Bila je nizka, oltar pa je bil en sam. Na gori pri Sv. Trojici je bila znana božja pot, na katero so romali za praznik Svete Trojice. Cerkev je pogorela oz. bila uničena nekako med letoma 1786 in 1811. Kaplan Zabukovec navaja v knjigi Slavina (1910), da je cerkvena gospoda ukinila romanjšode zaradi mladostniškega razvrata – šporkarij, cesar Jožef II. pa je dal ukiniti vse cerkve, ki niso služile bogoslužju.

Pri spustu se nam je kazalo Petelinjsko jezero, v ozadju Nanos.

Trnjski cerkovnik je bil zadolžen, da je vsak konec tedna hodil v cerkev prižigat sveče. Ker pa mu je to bilo odveč, so sklenili cerkev uničiti. Poskusili so razdreti streho iz lesenih skodel, a ker je niso mogli razdreti, so jo po nasvetu domačega župnika zažgali. Domnevno sta ogenj podtaknila domačina, ki sta kasneje zgorela v požaru stanovanjske hiše v Kleniku. Župnik pa je bil premeščen v Istro in je tam znorel.

Sedaj sem se spomnil reka moje mame, ki je večkrat ob raznih podobnih prilikah rekla, da za vsako rit šiba raste. Oltar iz cerkve so prepeljali v cerkev v Slavini, del kamenja pa so porabili pri gradnji nove trnjske cerkve. O romarski cerkvi pa pričajo danes le še ruševine.

Nekateri viharniki smo preverili temperaturo vode Petelinjskega jezera .

V naslovu sem omenil deželo Martina Krpana, o katerem je napisal znano povest Fran Levstik. Ta silni mož naj bi živel na Vrhju pri Sv. Trojici, kakor je slišal Levstik pripovedovati o njem kmeta Močilarja v Razdrtem. Kaj več o tem in okoliščinah, v katerih je povest nastala, pa morda kdaj drugič.

Vir za anekdoto: internetna stran Osnovne šole Pivka

Anton Doma

PO ISTRI

Izlet po Istri je bil na dan, ko goduje sveti Valentin. Stara ljudska modrost pravi, da Valentin prinaša ključ od korenin, kar v prenesenem pomenu pomeni, da se narava prične prebujati in vse oživi. Zaradi navedenega je god tega svetnika posvečen tudi zaljubljenecem, saj se pričakuje, da bo kot rezultat ljubezni v končni fazi privekalo na svet novo bitje.

Za pravo valentinovo vzdušje je že na avtobusu poskrbel naš vodnik Borut, ki je vse viharнице obdaril s čokoladnim srčkom in seveda obveznim poljubčkom, ki se ga nobena ni branila. Koliko je bilo s tem v zvezi pripomb, komentarjev ter prešernega smeha si lahko samo predstavljate.

Še posebne pozornosti pa je bila deležna viharница Slavica, saj ji je vodnik prinesel drugi del obljubljenega darila s srečolova na izletu v neznano. Dobila je namreč lepo uokvirjeno fotografijo udeležencev izleta v neznano, posnetek pa je nastal na poti proti Rodežu

Da je bilo samo potovanje tokratnega izleta resnična dogodivščina, pa je poskrbel še šofer velikega avtobusa, saj se je tokratnega izleta udeležilo kar 49 viharnikov. Na zadnjem strmim ovinku, tik pred ciljem, smo obtičali, saj šofer ni uspeli speljati ostrega ovinka. Avtobus se je začel rahlo tresti ter počasi, vendar vztrajno nagibati. Bili smo kar malo zmedeni in vsi smo želeli čim prej ven. Prednje levo kolo avtobusa je bilo že krepko v zraku, ko smo bili vsi na prostem. Nato je šofer s svojimi bogatimi izkušnjami zelo elegantno speljal in kmalu nato je bil avtobus zopet trdno na tleh na vseh štirih kolesih. Zaploskali smo od veselja, ko se je vse srečno končalo.

Za svojevrstno doživetje je poskrbel tudi šofer avtobusa, ki je speljal le s tremi kolesi.

Najprej smo si ogledali ostanke gradu Socerb . Nekoč je bil to mogočen grad, ki je zaradi izredne strateške pozicije zamenjal številne gospodarje. Na tem mestu je obstajala trdnjava že v dobi Ilirov. Kasneje so prišli oglejski patriarhi, Tržačani, Benečani, fevdalni gospodje idr. Grad so obnovili v letih 1924 - 1925, danes pa je v njem restavracija.

Pred nami, se je kot na dlani ponujal Tržaški zaliv, s soncem obsijani Trst pa je nudil enkratni pogled. Ob takšnih trenutkih se mi znova in znova prikradejo v podzavest skrite misli o krivično določeni meji po drugi svetovni vojni.

Nedaleč stran smo si ogledali Sveto jamo, v kateri je cerkev, edina podzemna v Sloveniji. V jami je po legendi prebival sveti Socerb, po katerem se kraj tudi imenuje. Zaradi prevzema krščanske vere naj bi umrl mučeniške smrti, in sicer leta 284.

S Socerba se je ponujal lep pogled na Tržaški zaliv.

Nato smo veselo pričeli našo pešpot, ki je bila zelo razgibana, vendar sploh ne naporna, saj praktično ni bilo vzponov. Stezice so vodile po tipičnem obmorskem svetu, levo in desno porumenela trava, razno grmičevje, istrski hrast, tudi borovcev ni manjkalo. Venomer pa smo imeli lep pogled na morje. Za nami smo puščali Trst, pred nami pa se je počasi odpiral pogled na Koper in celoten Piranski zaliv.

Pot nas je vodila tudi mimo dveh velikih kamnolomov, ki so očitno nuja našega časa in razvoja. V slednjem, ki je blizu Črnega Kala, so imeli lovci tekmovanje ali pa le vaje v streljanju, tako da smo imeli nekaj časa občutek, kot da smo na fronti. V tem kamnolomu so odkrili prazgodovinsko sekiro, datirano v paleolitik, in bronast kipec boginje Junone iz rimske dobe.

Nazadnje smo se vzpeli še na skalni rob nad Črnim Kalom, kjer so ostanki starega gradu iz 11. stoletja, ki ga je dal sezidati istrski mejni grof Urlik I, z namenom da bi obvladoval ceste iz Rižanske doline proti notranjosti.

Cerkev v Črnem Kalu, ki smo si jo tudi ogledali, je tudi posvečena sv. Valentinu. Notranjost ni posebno bogata, saj zadnje prezidave sodijo v novejšo dobo. Posebnost cerkve pa je, da ima nagnjen zvonik, zato bi lahko rekli, da gre za slovensko različico stolpa iz Pize. Zvonik cerkve se menda nagiba zaradi drsenja flišnih tal.

Pred pričetkom pešpoti obvezen skupinski posnetek pred gradom na Socerbu.

Ostanki starega gradu iz 11. stoletja nad Črnim Kalom.

Naše potepanje smo zaključili v primorski gostilnici v Črnem Kalu, ob stari serpentinasti poti, po kateri smo se včasih potrpežljivo vozili proti morju. Najbolj urni so takoj po okrepčilu skočili še do bližnjega ovinka, kjer je postavljen spomenik Prekomorskim brigadam. S svojo značilno obliko treh premcev bark ponazarja pot mnogih Primorcev in Istranov.

Cerkev, posvečena sv. Valentinu na Črnem Kalu. Zvonik je zaradi drsenja tal že precej nagnjen.

Polni lepih vtisov in prijetno preživetega dne smo se zadovoljni vrnili na naše domove.

Nevenka Kanduč

GLINŠČICA

Gre za dolino reke Glinščice, ki izvira nad vasjo Klanec pri Kozini in teče proti morju po kraških tleh in se pred Trstom izliva v morje. Drugi pomen besede glinščica pa je plezalni vrtec po navpičnih stenah v Tržaškem krasu navzdol proti dolini reke.

In tak izlet, ki vključuje tako dolino reke kot tudi navpične stene, si je izbral in ga vnesel v program planinskih izletov društva vodnik Bine Mlač. Zbralo se nas je prek 20 udeležencev, in približno polovica je bila za hojo, druga polovica pa za plezanje. Bine si je seveda izbral interesente za plezanje, ki smo jih indentificirali po opremi: čelada, samovarovalni komplet, plezalni pas. Za pohodnike, pa kot po navadi, dobri čevlji, palice in še boljše noge.

Na kraškem robu, pred spustom v dolino Glinščice, v ozadju Tržaški zaliv.

Vse to se je dogajalo na Dan žena, 8. marca. Ob kristalno jasnem in plavem nebu, po s soncem obsijanem kraškem svetu, da ne rečem robu, se je pohodniška četica, pod vodstvom vodnika Štefana napotila v dolino Glinščice. Izgleda, da smo bile pohodnice na ta praznični dan za vodnika Štefana posebno dragocene, saj je imel še pomočnika na koncu kolone, v osebi znanega koordinatorskega vodnikov, Grege. Koliko pomočnikov bi moral šele imeti Borut, ko vodi 30 in več pohodnikov? Vendar planinski red je red. Kljub tolikšni zagotovljeni varnosti, pa pot sama ni bila zahtevna.

Ko smo začeli vijugati navzdol proti dolini, je imelo sonce že kar svojo moč, kar je vodnik predvidel že zgoraj in že zjutraj naročil zaščito obraza. Pred samim ravninskim delom smo prišli do vasi Botač, kjer je dobra domača gostilna, vendar je bilo še prezgodaj za malico, zato smo krenili naprej, prečkali rečico in dobili informacijo vodnika o šestnajstih postavljenih mlinih na Glinščici, ki so nekateri delovali še v dvajsetem stoletju, danes pa o njih ni več sledu. Kar ni razdejala vojska, je uničil čas. Struge, ki so bile z velikim trudom izklesane v živem kamnu, so zaraščene in zakopane. Pri Botaču so ostale samo še razvaline Sancinovega mlina.

Majhna, stara vasica Botač, na začetku doline Glinščice.

No, kaj pa so mleli, saj dolina ni posebno široka za žitna polja? To so bili mlinci za obdelavo začimb, ki so prihajale po morju do tržaške luke. Tako so mlinci mleli predvsem začimbe in droge, ki so nato skupaj s soljo iz tržaških solin potovale naprej proti srednji Evropi.

Po hudi, vendar kratki strmini smo se vzpeli do cerkvice, posvečene sv. Mariji na Pečah. Posedli smo po kamnitih stopnicah, odprli nahrbtnike in se okrepčali, vmes pa smo opazovali drugo skupino naših planincev na nasprotnem bregu, ki so plezali v ferati. V soteski je vse od leta 1929 plezalna šola, ki jo je ustanovil tržaški plezalec Emilio Comici. Vodnik nam je kazal tudi strmino nad cerkvico, od koder je bojda lep razgled, vendar ni premamilo nikogar. Spustili smo se navzdol k vodi in opazovali ter slikali slap Sapot, ki je bil sedaj lepo viden pod vasico Botač na začetku doline. Naša pot je vodila naprej do konca doline, kjer kraljuje veliko naselje Boljunec.

Počitek pri cerkvici sv. Marije na Pečah.

Na poti smo šli mimo ostankov rimskega vodovoda. Po pobočju se vije trasa opuščene železniške proge Hrpelje – Kozina – Trst (sv. Andrej). Posebnost te doline je nenadni prehod med zgornjim celinskim in spodnjim sredozemskim podnebjem. Vrste lokalnega rastlinstva so odvisne od te razporeditve podnebja. Tudi geološko se zgornji tok Glinščice bistveno razlikuje od spodnjega. Najprej teče po flišu, nato pa se preko slapu preljuje na izrazita kraška tla. Zaradi teh posebnosti je v dolini priložnost za preučevanje različnih geoloških pojavov, kakor tudi rastlinstva in živalstva.

Slap Sapot, visok 23 metrov.

Danes je ta dolina oaza za ljubitelje narave, ker je le nekaj kilometrov od mestnega hrupa, onkraj neokrnjene narave, z endemičnim cvetjem, predvsem spomladi, poleti pa se je v bistri vodi moč lepo ohladiti. Dolina je tudi uradno zaščitena kot narodni park.

Spokojna dolina Glinščice.

Pred Boljuncem smo se ustavili v gorski koči na nadmorski višini 60 m. Naša majhna skupinica se je tu razdelila. Večji del skupine je krenil zopet čez most na nasprotni breg in se dvignil na začetno

jutranjo višino nad feratami, nekaj pa se nas je lenobno predalo soncu, žuborenju vode, opazovanju Tržačanov, ki so trumoma zasedli bregova in tudi gorsko kočo ter rezervirali vse mize na zelenici pred njo. Nihče nas ni silil v kočo (Marjan!), ki je bila itak polna. Ob poceni kavici in nadvse dobrem refošku smo pričakali kombi, ki nas je prek Boljunca dvignil na gornjo ploščad k pridnejšim pohodnikom in izredno zadovoljnim feratarjem.

Potem smo iskali gostilno za požirek piva in kaj za pod zob od Krvavega potoka do Kozine, vendar je bilo vse polno Tržačanov, dokler se nismo skromno odžejali v bifeju na Kozini in nato nadaljevali pot v Ljubljano.

Prišli smo dovolj zgodaj, da sem uspela pod tuš in v Cankarjev dom na koncert legendarne Tereze Kesovije. Dvorana Cankarjeva doma je bila tako polna, da je bila še sama pevka presenečena in je prosila upravljalce osvetlitve, da za trenutek prižgejo vsa svetila v dvorani, da si je ogledala »razkoš od publike«.

Torej, Binetu je tokrat izlet uspel, nam pa tudi.

Anica Popovič

GLAGOLJAŠKA POT

Na velikonočno soboto, dne 11. aprila, smo se tokrat z našo Bredo Jančar, ki se je ob tej priliki prelevila iz planinske vodnice in naravovarstvenice še v kulturno-zgodovinsko poznavalko daljne preteklosti, podali na izlet v hrvaško Istro. Na našem izletu smo se v glavnem srečavali z zgodovino in kulturo srednjega veka, ogledali smo si naselje Roč, mestece Hum, Alejo glagoljašev in se seznanjali z vplivom glagolice na te kraje v daljšem časovnem obdobju in tudi s širšim kulturnim ter zgodovinskim pomenom delovanja glagoljašev na tem območju. Na koncu smo si ogledali še izletniško vasico Kotli.

Izleta se je poleg šoferja in njegove spremljevalke udeležilo 15 viharnikov. V Ljubljani smo se takoj zapeljali na avtocesto, po stari navadi smo se ustavili na jutranji kavici. Namenili smo se proti

mejnemu prehodu Sočerga, zato smo se pravočasno preusmerili na staro cesto in na koncu Črnega Kala zavili na levo, na cesto, ki vodi proti mejnemu prehodu in mestu Buzet.

Roč - ogledali smo si zgodovinske znamenitosti iz 12. in 14. stoletja.

Zaradi pozabljivosti in raztresenosti dveh udeleženk našega tokratnega izleta v tujino smo imeli na prehodu čez državno mejo zaradi njunih dokumentov rahel zaplet z varuhi meje, ki pa se je le srečno končal brez komplikacij, čeprav smo imeli ob tem malce tesnoben občutek.

Naš prvi cilj je bilo staro naselje Roč, kjer smo si ogledali zgodovinske znamenitosti iz 12. in 14. stoletja.

Del obzidja, kjer je tudi glavni vhod v naselje Roč.

Preden nadaljujem z opisom tega izleta, moram reči, da so ti kraji prepolni zgodovine in kulture ter da je za primeren zapis o dogajanju v teh minulih obdobjih treba imeti kar ustrezno podatkovno osnovo. Da bi lahko kolikor toliko verodostojno poročala s tega izleta, mi je najprej pomagala vodnica Breda, ki mi je posodila svoje zapiske, in tudi viharnik Marko Žontar, ki je kupil brošuro Hum in mi jo velikodušno posodil.

Gotska cerkev v Roču, posvečena sv. Bartolu

Prispeli smo torej do simpatičnega naselja Roč, ki se omenja že leta 1064, po najdbah sodeč je bilo naseljeno že v prazgodovini in v ilirskem obdobju. Roč je nastal kot utrjeno naselje na mejnem področju in ugotovljeno je, da je bila ta ugodna lokacija na hribu naseljena že v rimskem in bizantinskem času. Roč kot urbano naselje pa se je oblikovalo v obdobju od 12. do 14. stoletja. Osrednji del se je nahajal na ploščadi v severozahodnem delu naselja v notranjosti obzidja, bil je povezan s pravokotnimi ulicami s trgom in cerkvami v središču mesta ter z mestnimi vrati. Danes je ročko obzidje le delno ohranjeno, vendar dovolj, da je možno prepoznati celoten obrambni sistem z več stolpiči in z Velikimi in Malimi grajskimi vrati. Najpomembnejši srednjeveški spomenik Roča je romanska cerkev sv. Roka. Njena notranjost je poslikana z dvema slojema fresk iz 14. in 15. stoletja.

Nekdanjo pomembnost Roča kot urbanega, administrativnega, gospodarskega in kulturnega središča ponazarja dobro ohranjeni sakralni kompleks v Roču, ki ga tvorijo župnijska cerkev sv. Bartola, bratovščinska cerkev sv. Antuna Opata in zgodnjebaročni stolp, ki so plod druge mestne evolucije od sredine 14. do sredine 19. stoletja. Starejša je župnijska cerkev sv. Bartola, vsega dva metra od nje je

oddaljena enokrilna cerkev sv. Antuna Opata, ki je poznana po zavihku z asimetrično preslico. V Roču je bilo odkrito tudi večje število grafitov. V cerkvi sv. Antuna Opata so izpisani grafiti v razdobju od 13. do 15. Stoletja, med katerimi je najpomembnejši **"Ročki glagoljski abecedarij"**, ki je nastal okrog leta 1200. Tudi v cerkvi sv. Roka je ohranjenih več grafitov iz 14. in 15. stoletja.

Viharniki pri Stolu Cirila in Metoda. Na obodu je ime spomenika, navedeno v latinici, cirilici in glagolici.

Zelo pomembna in značilna so glavna mestna vrata Roča (Velika vrata) na severnem delu mesta. Nad vrati je nekoč bila stražarnica, spodaj pa konjušnica. Ti prostori so bili kot deli obzidja v zadnjih letih obnovljeni in se uporabljajo za razstave in druge kulturne dogodke. Roč je poznan tudi po tiskarstvu, ki je tukaj cvetelo v preteklosti. Ob vhodnih vratih v Roč je lapidarij srednjeveških kamnitih spomenikov.

Postanek pri spomeniku Uspon Istarskog razvoda, kjer so iz kamna izklesane nekatere črke iz glagolice.

Roč je bil skozi dolga obdobja srednjega veka pa vse do današnjih časov eno najpomembnejših glagoljaških središč. Po

letih stagnacije je Roč ponovno administrativno in gospodarsko središče "Roščine", šteje nekaj manj kot 200 prebivalcev ter je mestece v razvoju.

Po temeljitem ogledu naselja Roč, njegovih cerkva in drugih spomenikov smo se z avtobusom odpeljali proti Humu, spotoma pa smo si ogledali še glagoljaško alejo, glagoljaštvo je bilo namreč skoraj celo tisočletje pomemben dejavnik družbenega in kulturnega razvoja na Hrvaškem. No in tem glagoljašem v spomin so Hrvati napravili alejo spomenikov, in sicer so končali dela leta 1977. Spomeniki torej niso stari, temveč so jih takrat naredili na novo, pri čemer so spomeniki glagoljašem nameščeni tudi v mnogih drugih krajih. Aleja glagoljašev je projekt Čakovskega sabora, ki ga je udeležil kipar Želimir Janeš.

Aleja glagoljašev se torej začne v naselju Roč s prvim spominskim obeležjem, to je 'Stupom Čakovskega sabora', postavljenim 1977. leta in se konča po šestem kilometru v Humu. Spomeniki se nahajajo tako na desni kot na levi strani ceste, vse do mesteca Hum, pravzaprav vse do njegovih značilnih glavnih grajskih vrat, ki so prav tako glagoljaški spomenik.

Aleja glagoljašev obsega enajst spominskih obeležij (našteti so z originalnimi imeni), in sicer:

- Stup Čakovskega sabora
- Stol Čirila i Metodija
- Sijelo Klimenta Ohridskog
- Vidikovac Grgura Ninskog
- Glagoljski lapidarij
- Klanac hrvatskog Lucidara
- Uspon Istarskog razvoda
- Zid hrvatskih protestanata i heretika
- Odmorište žakna Jurja
- Spomenik odporu i slobodi ter
- Vrata Huma

Mi smo to pot malo prehodili in malo prevozili z avtobusom ter se nismo ustvarili pri vseh obeležjih, ogledali smo si le najpomembnejše glagoljaške spomenike, ki so prav zanimivi kot umetniške stvaritve in predvsem zaradi svoje simbolike, ki jo izražajo, in značilnih napisov.

Črke glagolice.

Nekaj je treba povedati tudi o glagolici, saj smo se pri ogledih z njo nenehno srečevali, pa tudi Aleja glagoljašev je nastala zaradi rabe in pomembnosti glagolice v srednjem veku in je posvečena glagoljašem oziroma glagoljaštvu.

Glagolica je najstarejša slovanska pisava, to je prva, glasovnemu sestavu stare cerkvene slovanščine prilagojena pisava. Sestavila naj bi jo brata Ciril in Metod (okrog 862), preden sta odšla na Moravsko, sicer pa je v glavnem obveljalo mnenje, da je to Konstantinovo delo. Glagolica je dobila ime po besedi "glagolati - govoriti". Njena raba je najdena v najstarejših starocerkvenih slovanskih spomenikih, pozneje se je uporabljala še v rimskokatoliških liturgičnih knjigah v Dalmaciji. V glagolici so bile napisane prve slovanske knjige za cerkveno in posvetno rabo.

Hum, za katerega pravijo, da je najmanjše mestece na svetu.

V slovenskih krajih so prvi najstarejši ohranjeni napisi in grafiti v glagolici iz 15. stoletja v cerkvah v slovenski Istri, v Krkavčah, Koprju, Dolini pri Trstu, pa tudi na Gorenjskem, v Stari Fužini, Godešičih, Mošnjah, Mačah, ter na Dolenjskem in še kje na Primorskem. Tudi protestanti so se zanimali za glagolico, vendar je Trubar rekel, da gre za hrvaško pisavo, in res se je ta zelo razširila po hrvaškem Primorju, Dalmaciji in notranjosti Istre

Glavna ulica v Humu.

In kdo so bili glagoljaši? To so bili katoliški duhovniki, ki so opravljali bogoslužje v slovanskem jeziku in uporabljali glagolico. Zelo so se upirali uvajanju latinščine in so celo dosegli, da je papež Inocencij IV. dovolil slovansko bogoslužje v glagolici v narodnem jeziku.

Po strmi ovinkasti poti, na koncu ogleda glagoljaških spomenikov, smo z avtobusom po drevoredu prispeli do mesteca Hum in se ustavili blizu mestnih vrat. V preteklosti je bilo mestece Hum gospodarsko, cerkveno in kulturno središče cele Humščine. Hum je bil eno najpomembnejših središč glagoljaštva od 11. stoletja dalje, kar je veliko prispevalo h kulturi teh krajev in tudi še večji pismenosti ter razvoju književnosti na splošno.

Hum, za katerega pravijo, da je najmanjše mesto na svetu, je lepo razgledišče, postavljeno na zelo majhnem prostoru, z vsega 27 prebivalci. Hum se prvič omenja že v letu 1102, v srednjem veku je bil Hum obmejna utrdba, na meji med beneško in avstrijsko posestjo, obdana z obzidjem, od katerega je en del še viden.

Pod geslom 'Rešimo najmanjše mesto na svetu' so se 1972. leta začela dela za obnavljanje in restavriranje tega mesteca.

Hum ima v današnjem času že zelo primerno urejeno podobo, ohranjen je kot spomeniško mesto, nekateri prostori pa so uporabljeni tudi kot razstavnici in trgovinice.

Zvonik ob župnijski cerkvi v Humu, z vgrajenim spominskim kamnom v glagolici.

Mogočna mestna vrata Huma zaključujejo potovanje po Aleji glagoljašev, saj so zadnje obeležje na tej poti. Na njih je napis dobrodošlice, ki popotnika vabi, naj vstopi, v Hum: **'Pridi v to malo mestece, saj ta trdi kamen izžareva toplino'**. Mestna vrata so nameščena pod visokim kamnitim zidom, spredaj so kostanjeva drevesa, ki so stara najmanj sedem desetletij, med njimi pa je tudi lipa, ki je stara okrog 600 let. Ker so bila stara lesena mestna vrata že dotrajana, so namestili nova, dvokrilna, bakrena vrata z napisi dobrodošlice. Kljuke so v obliki volovskih rogov, v zgornjem delu vrat je kalendarij, polkrožno je postavljenih dvanajst medaljonov s prizori iz kmečkega življenja. Lahko bi rekli, da ta težka, svečana vrata predstavljajo spomenik, ki opeva življenje, ki traja tukaj že tisočletja.

Vstopili smo skozi dvokrilna vrata, skozi mestno palačo in že smo bili na samem trgu najmanjšega mesta na svetu. Na miniaturnem prostoru vsega 100 m dolžine in 30 m širine so ponazorjeni vsi osnovni simboli srednjeveškega mesta, to so župnijska cerkev in dvor, zraven palače, ki se danes imenuje mestna palača, pa se

dviga zvonik. Na trgu takoj pridemo do kamnite mize, kjer se je v preteklosti odvijalo javno in družabno življenje, izbiral se je župan, oznanjala so se obvestila in dražbe, dogajali so se javni shodi in druge aktivnosti.

V bogato založenem muzeju v Humu, je Marko med pestro izbiro pijač iskal nekaj zdravilnega.

Vzdolž trga vidimo najstarejši niz stanovanjskih hiš in mestnih dvorišč. Za osrednjim delom niza hiš je severna ulica in za njo obrobni niz hiš na severnem grajskem obzidju. Na palačo se naslanja še južni niz hiš, ki so bile prvotno grajene ob južnem obrambnem zidu. Današnje hiše v zahodnem delu so novejšega datuma, zgrajene so v 18. in 19. stoletju. V eni od teh stavb je bila v preteklosti šola, danes pa je v njej urejen muzej glagolice kot stalna razstava, ki smo si jo tudi ogledali. Zraven pa je tudi trgovinica s spominki in prospekti.

V 16. in 17. stoletju je Hum doživelj znatne spremembe: obnovljeno je bilo obzidje, ki je bilo ojačeno z dvema stolpoma, zgrajena so bila dvokrilna vhodna vrata, grajsko dvorišče in drugi objekti za upravne in javne dejavnosti, zgrajena je bila tudi nova župnijska cerkev na mestu stare romanske cerkvice sv. Marije. Prva župnijska cerkev v Humu je bila zgrajena že v zgodnjem srednjem veku, na isti lokaciji je bila leta 1609 zgrajena večja cerkev (razvidno iz glagolskega napisa). Današnja cerkev, posvečena Blaženi devici Mariji, je bila zgrajena 1802. leta. To je enokrilna baročna cerkev z zakristijo in petimi oltarji. Na glavnem marmornatem oltarju so leseni kipi sv. Petra in sv. Pavla. Marmorni je tudi oltar s kipom Blažene device Marije, ki je bil narejen 1860. leta, ter oltar sv. Antuna.

V Humu so tudi ohranjeni glagolski napisi, v glavnem so to kamnite plošče z vgrajenimi glagolskimi znaki, ki govorijo o posameznih sakralnih in drugih objektih. Največ grafitov v Humu je shranjenih v cerkvi sv. Jeronima.

Zanimivost tega mesteca so prebivalci, ki še vedno volijo svojega župana za eno leto po starem običaju. To se dogaja praviloma drugo nedeljo v mesecu juniju.

V Humu smo si na koncu ogledali še znamenito romansko kapelo sv. Jeronima, ki je locirana na humskem pokopališču, kjer so ohranjene zelo stare stenske slikarije – freske visoke kakovosti, in sicer detajli iz cikla poslikav Kristusovega križanja. Cerkev sv. Jeronima je eden najstarejših in najbolj ohranjenih spomenikov v Humu. Zgrajena je bil v 12. stoletju, obnovljena pa je bila leta 1904.

Po ogledu obeh naselij in spomenikov ob Aleji glagoljašev smo se peljali še do vasice Kotli, ki leži na poti med Ročem in Humom in je bila včasih najpomembnejša in največja vas v Humščini, poznana po svojih krojačih in mlinih. V Humščini je 30 večjih in manjših vasic ter zaselkov. Ti kraji so danes v glavnem prazni in propadajo, saj je po 2. svetovni vojni prihajalo do masovnih migracij kmečkega prebivalstva.

Tudi vas Kotli je danes precej zapuščena, vendar pa je zelo privlačna za izletništvo in predstavlja ruralno celoto. Ohranjen je stari znameniti mlin in še nekaj starih hiš, ki pa so v precej slabem stanju, vendar so arhitekturno neokrnjene, s slikovitimi dimniki, ognjišči in s svojimi arhaičnimi posebnostmi. Za oživitev turizma se v vasici Kotli izvaja okolju prilagojena gradnja niza vrstnih hiš, ki verjetno ne bo motila izgleda te stare vasi.

Sprehodili smo se po starem mostu, čez reko Mirno, od koder je prelep razgled na vse strani in na strugo reke, kjer so vidni slapovi, ki tvorijo kotlaste vdolbine. Po ozki potki smo se nato spustili navzdol do nabrežine reke Mirne, od koder je bil viden prekrasen slap in ta pogled na divjo, neukročeno reko je večina izletnikov tudi fotografirala.

Kotli, na reki Mirni so še ostanki mlinskih koles.

Zadovoljni, polni vtisov, smo se odpeljali proti domu, najprej proti mejnemu prehodu Sočerga in se nato na slovenski strani takoj ustavili v domači gostilni, kjer smo se okrepčali s hrano. Nato pa smo se peš podali v hrib na razgledno točko, kjer smo imeli prelep pogled na hribovito hrvaško Istro, na Buzet in druge bližnje kraje.

Preživeli smo zelo pester dan ob lepem vremenu, večji del dneva smo se gibali med kulturnozgodovinskimi spomeniki, ki segajo daleč v preteklost. Izlet fizično ni bil preveč naporen, saj hoje ni bilo prav veliko, nas je pa vsebina izleta kulturno in duhovno zelo obogatila, tako kot večina Bredinih zelo domiselnih izletov, za kar smo naši vodnici zelo hvaležni.

Helena Medved

NARAVOVARSTVENI KOTIČEK

VELIKONOČNICA

Lepotica iz rodu kosmatincev

Skrivnostna lepotica se prebudi pri prvih spomladanskih sončnih žarkih. Pod svilnatimi dlakami, ki jo varujejo pred mrazom, skriva ta vijolična cvetlica živorumene pestiče. Zaradi zaščitnih dlak pred razcvetom spada v rod kosmatincev, bolj znana pa je ta stepska rastlina pod imenom velikonočnica.

V Sloveniji imamo štiri rastišča. Najbolj znano rastišče in tudi najbolj obiskano je

na Boču, zelo znano pa je tudi na Ponikvi pri Šentjurju, kjer si tudi zelo prizadevajo ozavestiti obiskovalce, da je to zaščitena rastlina, ki cveti le tukaj. Ker je za njeno rast važna apnenčasta podlaga, ne bo nikoli uspevala na domačem vrtu, čeprav se je je marsikateri ljubitelj rož lotil.

Velikonočnica uspeva pri nas na Boču in na Ponikvi pri Šentjurju.

Toliko v vednost, če koga le zagrabi prevelika želja, da bi tudi doma občudoval živo cvetlico. Raje si priskrbite kakšno lepo fotografijo, ki vam bo ohranjala spomin na nežno in skrivnostno vijolično lepotico veliko dlje kot utrzan cvet. Toliko v vednost, če koga le zagrabi prevelika želja, da bi tudi doma občudoval živo cvetlico. Raje si priskrbite kakšno lepo fotografijo, ki vam bo ohranjala spomin na nežno in skrivnostno vijolično lepotico veliko dlje kot utrzan cvet.

Breda Jančar

UTRINEK IZ NARAVE

Špik in Škrlatica nad meglo

Slika je nastala konec oktobra 2008, posneta pa je na poti na Kumlehovo glavo na višini okrog 1600 m. Megla zakriva dolino Velike Pišnice in Krnico. Megla v dolini je jeseni pogost pojav. Takrat se je šele popoldne razkadila. V dolini je bilo

prav neprijetno vreme, nad okoli 1500 m pa je bilo lepo sončno in toplo vreme.

Špik in Škrlatica nad meglo.

Grega Rihar

Saj ni res, pa je

To fotografijo sem poimenovana po nekdanji Delovi rubriki Saj ni res - pa je, ker menim, da si je dogodek - terenski avtomobil na najvišji točki gore, resnično zaslužil takšen naslov.

Viharniki smo mu bili priča na vzponu na Sveto Trojico nad Pivko meseca decembra. Ravno ko smo zapustili vrh na sliki in si nekaj metrov nižje iskali zavetja pred obzidjem istoimenske cerkvice, smo videli počasi vzpenjajoč se temen terenski avto.

Terenski avto prav na vrhu Svete Trojice nad Pivko.

Nismo mogli verjetni svojim očem. Spraševali smo se, zakaj prav do vrha z avtom. Ali hočejo postaviti kakšen rekord za Guinnessovo knjigo rekordov ali pa bodo profesionalci naredili kakšen posnetek za plakat z namenom reklamiranja prodaje navedenih terenskih avtomobilov?

Nič od tega se ni zgodilo. Iz avtomobila je izstopil mlad par, krepak in zdrav, tako da bi lahko na goro pritekla. Nekaj minut sta si ogledovala avto na vrhu gore, se nato ponovno usedla v avtomobil in se mirno odpeljala z vrha gore. Čemu je bil potreben navedeni podvig, je ostala skrivnost.

Nevenka Kanduč

Novodobni mali planinci

Tegale malega planinca, po imenu Nejc, ki je star dve leti, sem posnela na vrhu Blegoša konec meseca marca 2009. Rade volje se je postavil ob svoje prevozno sredstvo, ko sem ga prosila za posnetek.

Mali planinec Nejc ob svojem prevoznom sredstvu na vrhu Blegoša.

Zadovoljna starša nista imela težav z malčkom pri samem vzponu, saj sta ga le posadila v sedež, ki je v osnovi prikolica za kolo, tokrat pa je bila prirejena za vožnjo po snegu, saj je imela pritrjene ustrezne smuči.

Takole, brez napora bi se tudi marsikateri viharnik rad povzpel na vrh zasnežene gore.

Ob takšnem vzponu bo mali planinec prav gotovo vzljubil gore in se bo sam povzpel nanje z lastnimi nogami, ko bodo dovolj močne.

Nevenka Kanduč

Domači močeradi

Posnetek je bil narejen 3. 4. 2009 pod vhodnimi stopnicami naše hiše. Ob hiši

teče potoček in vsako leto spomladi in jeseni se pojavijo okrog hiše.

Vsak močerad ima svoj lasten vzorec rumenih peg na črnem telesu.

Navadni močerad ali pisani močerad (znanstveno ime Salamandra salamandra) je repata dvoživka. Zraste do 20 cm. Njegov hrbet in boki imajo rumene lise na črni podlagi, zaušesne žleze pa imajo za razliko od planinskega močerada (ta je popolnoma črn), številne pore. Vzorec je osebno značilen, tako da prepoznamo posamezne osebkke. Zadržuje se v bližini izvirov ali manjših gozdnih potokov, kamor samice odlagajo ličinke.

Anton Doma

Račke mlakarice

Račke sem poslikal 5. aprila 2009 v Zaki na Bledu.

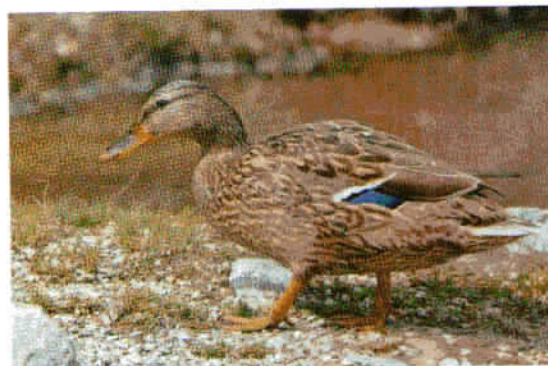
Račka mlakarica (znanstveno ime *Anas platyrhynchos*, tudi divja raca) je pogosto razširjena vse leto v zelo različnih vodah, močvirjih do tekočih vod in jezer, do ribnikov v urbanih središčih. Je prav gotovo najštevilčnejša med vsemi racami, ki živijo v naših krajih. V času zime pa priletijo k nam še mlakarice z visokega severa. V vodi, ki jim nudi varno zatočišče, se znajdejo najbolje, občasno pa zaidejo tudi na bližnje travnike in njive.

Samec izstopa od skoraj neuglednih samic, čeprav se mi zdi na fotkah samica izredno lepa. Nekaj značilnih razlik med samcem in samico: samec se

obarva spomladi v času parjenja v prelepe barve, konec pomladi pa se obarva v podobno obleko kot samica. Samec ima temno zeleno glavo z belim obročkom okoli vratu, rumen kljun in rjave prsi, perutnice in hrbet so svetlo sivi, črni zadek pa mu zaključuje par repnih peres-krivčkov.

Račji samec se ponaša z bogatimi, bleščečimi barvami.

Račka samička, z značilnim grahastim perjem, ki jo varuje pred plenilci.

Samica se loči od samca po oranžno-rjavem kljunu, je rjavo obarvana z značilnim grahastim vzorcem, kar je zelo pomembno, saj jo varuje pred plenilci, ko vali jajca, in modrim vsadkom ob zaključku perutnic.

Opis močerada in račk (vir: Wikipedija)

Anton Doma

Ljubljana, april 2009

PD VIHARNIK